DE GESCHRIFTEN VAN AFAKA IN ZIJN DJOEKA-SCHRIFT

Een onzer heeft in de eerste aflevering van de *Nieuwe West-Indische Gids*¹ een overzicht gegeven van de ontwikkeling van het Djoeka-schrift van AFAKA, waarna wij in het Kerstnummer 1960 van het Surinaamse maandblad *Opbouw*² enige nadere gegevens publiceerden.

In de *Nieuwe West-Indische Gids* was in een naschrift gezegd, dat wij niet in staat waren wijs te worden uit een zakboekje in het bezit van de Aukaner kapitein ALOFAISIE van Godoholo, zoon van ABÉNA, de broer en medestander van AFAKA. Laatstgenoemde had het schrift in 1910, of een paar jaar tevoren bedacht. Zoals in *Opbouw* is uiteengezet ontdekten wij, dat het boekje van ALOFAISIE, dat geschreven zou zijn door zijn vader ABÉNA, niet gelezen moest worden op de linkerbladzijde en dan van de voet van die bladzijde naar de bovenkant van de rechterbladzijde, maar dat de regels van de linkerbladzijde doorgingen op de rechterbladzijde. De halve regels op elke bladzijde achter elkaar gelezen hadden dus geen zin.

Door de welwillendheid van Monseigneur St. KUYPERS, de Bisschop van Suriname, konden wij vervolgens uit het bisschoppelijk archief van Paramaribo de beschikking krijgen over nagelaten papieren van wijlen Pater F. MORSSINK, CSSR, waaronder twee zakboekjes beschreven met het Djoeka-schrift. Hier vonden wij de verloren geachte Catechismus, door Pater MORSSINK meer dan veertig jaren geleden opgesteld, en transcripties in Djoeka-schrift van de voornaamste Katholieke gebeden en geloofsformules in Djoeka-taal, overeenkomende met het boekje *Passi Foe Hemel*³, door de Katholieke Missie uitgegeven voor het

¹ J. W. GONGGRYP: The evolution of a Djuka-script in Surinam. *N.W.I. G.* 40, 1960, p. 63-72, 5 afb.

² J. W. GONGGRYP & C. DUBELAAR: Pater Morssink en Afaka. *Opbouw* (Kerstnummer) 1960, 4 afb.

³ *Passi Foe Hemel*, Wan begi boekoe foe den Roomsoe Katoliki soema. Drukkerij van het Missiehuis Steyl, Holland; Paramaribo, 1 Januari 1936.

kustgebied van Suriname. Was dit al belangrijk, van nog meer gewicht vonden wij de bladzijden met afschriften van de hand van Pater MORSSINK in Djoeka-schrift van geschriften van AFAKA, in het jaar vóór diens overlijden op 8 juli 1918 aan de Pater ter hand gesteld. Het zou documentair beter zijn als wij de originele stukken van de hand van AFAKA zelf hadden kunnen reproduceren. Echter, de geschriften van Pater MORSSINK in Latijns schrift kunnen met recht gecalligrafeerd genoemd worden. Hij was een buitengewoon betrouwbaar en zich van zijn verantwoordelijkheid bewuste persoonlijkheid. Wij menen derhalve volkomen op de exactheid van zijn afschriften te mogen vertrouwen. Pater MORSSINK heeft AFAKA zo nauwkeurig gevolgd, dat hij ook afwijkingen in de vorm of stand van de tekens van die in de oorspronkelijke sleutel van AFAKA zelf heeft gecopiëerd. Dit maakte het lezen voor ons soms wat moeilijker. Daarom wordt hier bijgevoegd een nieuwe sleutel met de voornaamste varianten van de schrifttekens die wij tegen kwamen.

Voor AFAKA was blijkbaar de vorm van een symbool alles wat ter zake deed. Hij zette vaak een teken ondersteboven of op een zijkant; of gebruikte het spiegelbeeld. Voor ons, die gewoon zijn onze schrifttekens een vaste stand te geven, blijkt zonder meer *de bovenkant van de bladzijde*. Volgens het systeem van AFAKA moet men de boven- of onderkant van de bladzijde op een andere manier aangeven. Aldus is het aangeven van de onderkant van de bladzijde door AFAKA's golflijn logisch verklaard.

Met enkele uitzonderingen, bestaat alles wat tot dusverre in het schrift van AFAKA is gepubliceerd uit enkele regels, soms kattenbelletjes zonder veel belang.

W. F. VAN LIER¹ zegt (p. 159): "Het Djoeka-schrift voor het Negerengelsch, waarvan BONNE en MORTON C. KAHN staaltjes geven, is, naar het schijnt, niet van ouden datum, en geenszins in algemeen gebruik." VAN LIER was door zijn jarenlang verblijf bij de Aucaners, verscheidene jaren als posthouder voor het Gouvernement, uitstekend in staat om zich precies op de hoogte te stellen van dit nieuwe schrift. Het geestelijk leven van een groep mensen bestaat geenszins uit alleen oude gebruiken en overleveringen, maar toch zeker ook uit een zo gewichtig moment als het ontstaan, met veel of weinig succes, van een schrift, waarmee dat geestelijk leven door hen zelf vastgelegd kan worden. Maar de gegeven aanhaling is alles wat VAN LIER ervan vertelt.

Granman AMAKTIE, het opperhoofd van de stam, vond AFAKA

¹ W. F. VAN LIER: 'Aanteekeningen over het geestelijk leven der Djoeka's (Aukaner Boschnegers) in Suriname', met een inleiding en gegevens door C. H. DE GOEJE; *Bijdr. Taal- Land- en Volkenkunde*, 1940, p. 131-294.

een 'vent van niks' (wissi-wassi-man). Als bewijs daarvoor wilde hij AFAKA een brief in het Nederlands, dus in ons schrift, laten lezen en vertalen. Volgens deze opvatting zouden wij allen ook Chinees of Russisch schrift moeten kunnen lezen.

Wij vinden het 't best om AFAKA door middel van zijn schrift voor zich zelf te laten spreken. Daarvoor geven wij hier, fotografisch gereproduceerd, de geschriften van AFAKA volgens de copie van Pater MORSSINK, met transcriptie en vertalingen in het Nederlands. Deze werden gelezen en gecorrigeerd door Pater C. COPPELMANS, CSSR, en door Ds. A. J. AXWIJK van de Evangelische Broedergemeente, die beiden jarenlang in aanraking waren met de Aucaners. Fouten blijven vanzelfsprekend voor onze verantwoording.

Wij betuigen hier onze hartelijke dank aan beide heren voor hun medewerking. En bovenal onze erkentelijkheid aan Monseigneur St. KUYPERS voor zijn welwillende vergunning gebruik te maken van dit materiaal.

Het Aucaner-Djoeka ABéCé. van AfaKa met varianten.

a	: α - α	je	: 9 - 8	pe	: ƒ
ba(pa)	: 6 - 6	joe	: 7	pi	: 1
be	: 2 - 8	ka	: 2	po	: 0
bi	: Δ	ke	: 3	poe	: 2 - 8
bo	: φ - 0 - 0	ki	: 6 - 8	sa	: 9 - 0
da	: 0	ko(ng)	: 7 - 7	se(st)	: 6 - 2
de	: 2	koe	: 1 - 2 - 2	so(e)	: 1 - 2 - 2
di	: 1 - 1 - 1	la(ra)	: 1	ta	: 1 - 0
do(e)	: 2 - 2	le(li, re, ri)	: 1 - 2	te(ting)	: 1
djo(e)	: 0 - 8	lo(e), (ro(e))	: 1 - 1	ti	: 0
e(ng)	: 1 - 1	ma	: 1	to	: 1 - 1
fa	: 2 - 2	me(mi)	: 1	toe	: 1 - 1
fe	: 1	mo(e)	: 1	tja	: 1
fi	: 1 - 1	na	: 1	wa	: 1 - 1
fo(e)	: 1 - 1	ne(ng), ni(ng)	: 1	we(wi)	: 1
ga	: 1 - 1	ni	: 1 - 1 - 1	punt	: 1
ge	: 1 - 1 - 1	no	: 1	komma	: 1
gi	: 1 - 1	nja	: 1 - 1 - 1	onderkant	: 1
go	: 1 - 1	o	: 1	1/2 bladzijde	: 1
i	: 1 - 1	oe	: 1 - 1 - 1		
ja	: 1	pa	: 1 - 1

a	a	ga	ma	sa
ba	ge	me	se	se
be	gi	mo	ta	ta
bi	go	ni	te	te
bo	i	ne	ti	ti
da	ja	ni	to	to
de	je	no	toe	toe
di	joe	nja	ya	ya
dke	ka	o	wa	wa
djo	ke	oe	we	we
e	hi	pa	ni	ni
fe	ko	pe	po	po
fi	kura	pe	pa	pa
fo	la	ni	po	po
	ld	po	pa	pa
	lo	pa	pa	pa

AFZENDER:

AAN DE FIRMA P. P. RIETFORT - HAARLEM
 U gelieve te zenden.

Tenslotte wijzen wij er, misschien ten overvloede op, dat onze tekstinterpretatie en -vertaling een onvolmaakte is en wijd openstaat voor verbeteringen.

PATERI MOROSI BOEKOE

Het Boek van Pater Morssink

Een aantekenboekje met blauwpapieren omslag, $16\frac{1}{2} \times 10$ cm, afkomstig uit het bisschoppelijk archief te Paramaribo, thans zich bevindende in de bibliotheek van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen in Den Haag. – Het bevat 56 bladzijden gelinieerd papier, waarvan er 34 zijn beschreven met het Djoeka-schrift van AFAKA. – De meeste bladzijden zijn genummerd, waarbij 7, 8, 19 en 20 werden overgeslagen; 34 en 36 zijn blanco, evenals de bladzijden boven de 40. Los erbij gevoegd is een bestelkaart met het alfabet.

De bladzijden 21 t/m 40 (dus zonder 34 en 36), bevatten

AFSCHRIJVEN VAN TEKSTEN VAN AFAKA

soms door tussenkomst van Dr. C. BONNE of ABENA ter hand gesteld aan Pater F. MORSSINK CSSR, in de jaren 1917 en 1918.

Het schrift op deze bladzijden wordt, samen met dat op het etiket en de bestelkaart, hierbij fotografisch gereproduceerd – naar opnamen welke, door bemiddeling van de Secretaris Eindredactie N.W.I.G., op het Zoölogisch Laboratorium van de Rijksuniversiteit te Utrecht werden vervaardigd. Een serie afdrukken van de *volledige* tekst van dit 'Pateri Morosi boekoe' werd aan het Surinaams Museum te Paramaribo ten geschenke gegeven; de negatieven hiervan bevinden zich in de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage.

De inhoud van het boekje is verder:

[Betekenis der tekens]	19 regels (p. 1)
<i>Kruisteken</i>	2 regels (p. 2)
<i>Onze Vader (Wi Tata)</i>	6 regels (p. 2)
<i>Weesgegroot (Odi Maria)</i>	5 regels (p. 2)
<i>Twaalf bilibi tori</i>	20 regels (p. 2-3)
<i>Den tieni gebotoe foe Gado.</i>	15 regels (p. 3-4)
<i>Dei feifi gebotoe foe Santa Keriki</i>	7 regels (p. 4)
<i>Akiti foe bilibi</i>	8 regels (p. 4-5)
<i>Akiti foe oepoe</i>	7 regels (p. 5)
<i>Akiti foe lobi</i>	6 regels (p. 5)
<i>Akiti foe bolooe</i>	9 regels (p. 6)
De Catechismus. Akisi aga piki foe de leritori . .	163 regels (p. 9-20)

21

(Eerste schrijven van Afaka) begin '17

- 1 ke mi gadoe, mi masa, mi bigi na ini a koeroetoe,
 foe a papira di joe be gi afaka, ma mi de
 aga siki foe dede, fa mi sadoe, oli koeroetoe, mi go
 na pamaribo na lati ati oso, toe bolo, di mi na abi
 5 moni, de jaki mi, de taki mi moe oroko moni fosi,
 mi sa go na ati oso, da na dati mi e begi, masa
 gadoe foe a sa gi mi ana, foe mi de-esi, a
 siki foe mi, ma mi sa taki abena, a sa kong tjari
 patiri go na djoeka, eke fa patiri taki a boeng
 10 gi wi, ma mi de aga pe na mi ede, ala
 mi noso pori na ini, da mi na abi
 losoetoe toe.

*(Copie v. 't verhaal, dat Afaka zelf mij
 oorspronkelijk schreef, begin '17)*

- a la ning foe masa gadoe, di abi ala sanni,
 15 a mike golontapoe, a mike toe sama, a kali a
 fosiwang, ada, a teke afoe [gelezen: afoe foe] asiking foe
 ada, a mike di foe toe a kali dati eva
 kongmoto foe ada, da gadoe sori de foe de
 mike de diri boeba, igiri, bakara, ningge,
 20 na masa gadoe, be doe ala dati, ma foe di

- 1 Ach, mijn God, mijn Heer, ik begin met de zaak
 van het papier, dat Gij aan Afaka hebt gegeven, maar ik was
 doodziek. Hoe zal ik vergadering beleggen. Ik ga
 naar Paramaribo, naar Lands Ziekenhuis, twee keren, omdat ik geen
 5 geld heb, jagen ze me weg. Ze zeggen dat ik eerst geld moet werken
 voordat ik in het ziekenhuis zal gaan. Daarom bid ik de Heer
 God, dat Hij mij zal helpen om te genezen
 die ziekte van mij. Maar ik zal Abena zeggen, dat hij zal komen brengen
 Pater naar de Tapanahoni. Zo als Pater zegt [is] het goed
 10 voor ons. Maar ik heb pijn aan het hoofd. Mijn gehele
 neus van binnen is bedorven. En dan heb ik ook nergens
 lust in.

- In de naam van de Heer God, die alle dingen heeft.
 15 Hij maakte de aarde. Hij maakte twee mensen. Hij noemde
 de eerste Adam. Hij nam iets van het lichaam van
 Adam. Hij maakte de tweede. Hij noemde die Eva,
 komende uit Adam. Dan wees God hun om te maken de
 drie huiden, Indianen, Blanken, Negers.
 20 De Heer God heeft dit alles gedaan. Maar toen later

22

- 1 didibi mofo go na ini a libi foe ada,
 aga eva, da ogiri na poi kaba na gorontapoe,
 ma wi moe begi namo, ala wi libisama moe bilibi
 na masa gadoe wang wang, a karakiti foe gadoe moro bigi,
 5 a moro taraga, a moro soeiti, a moro boeng,
 efi joe bilibi na gadoe, joe sa oli wang sineki
 aga joe ana a no sa biti joe, ke mi tata.
 palati foe soendoe, mi masa, mi gadoe, mi tata
- mi mama, wi konde wi kali afilika, da gadoe
 10 be doe so aga eng wanni, aga eng konni,
 aga eng leri, a be poe-oe afoe de [leri = ligeri = regeling, bestuur]
 afilika na ini a konde foe de afilika,
 tjari kong na sarana, te a ting di a wanni,
 a be poe-oe afoe na ini sarana baka,
 15 tjari go poti na boesi, a kari de djoeka.
 a taki na ja koemoeta, a gi de libi,
 da a ta wang boe pisi langa, da a
 kari de pilisitisi de piki a taki de
 afilika di de na boesi de moe kong santa
 20 na ini na bilibi di joe abi, aga pimisi
 foe masa gadoe, joe moe gi de leri, aga lafoe,

- 1 des duivels mond kwam in het leven van Adam
 en Eva. Het kwaad kan niet ophouden op aarde.
 Maar wij moeten voortdurend bidden, alle wij mensen moeten geloven
 in God de Heer alleen. De kracht van God is groter,
 5 ze is sterker, ze is zoeter, ze is beter.
 Als ge in God gelooft, kunt ge een slang vastpakken
 met uw hand, ze zal u niet bijten. Ach, mijn Vader.
 Laat af van de zonde, mijn Heer, mijn God, mijn Vader.
- Mijn moeder, ons land noemen wij Afrika. Toen heeft God
 10 aldus gedaan met Zijn wil, met Zijn kunde,
 Zijn beschikking. Hij heeft weggenomen een gedeelte [van]
 de Afrikanen van uit het land van de Afrikanen
 [en] gebracht naar Suriname. Ten tijde dat Hij wilde
 heeft Hij wederom een gedeelte uit Suriname weggenomen
 15 en overgebracht naar het bos. Hij noemde hen Djoeka's.
 Hij zeide: Hier moet je blijven. Hij gaf hun leven[sonderhoud].
 En zo duurde het een lange tijd. Toen
 riep Hij de priesters. Ze luisterden. Hij zeide: Die
 Afrikanen die in het bos zijn moeten geheiligd
 20 worden in het geloof dat gij bezit. Met vergunning
 van de Heer God moet gij hun lering geven – Bij [hun] lachen,

23

- 1 aga njang, aga dirigi, aga losoetoe,
da de pirisitisi, de bigi foe gi na leri
foe de afilika di masa be taki,
da di de afilika to-e dati, da
- 5 de fe-ele, de be deki na konni de pirisi-
tisi eng konni toe gi boesiningge sitarafoe
baka, bika di a wipi be e piki,
da de pirisitisi be de, de e si sa be
e masa, na sarana dati moeke a leri taaga
- 10 gi de so, bika efoe wi ala be de
na sarana a leri na be sa karakiti
gi de so, da masa gadoe lafoe, a
side wang jeje go na de afilika,
a ning oesa, a mike a siibi dipi,
- 15 a go a kari eng oesa, a piki, a taki
mi sa gi joe wang ebi, fi joe tjari, te joe
go na gadoe konde joe sa fede joe paima, na
gadoe konde, a teke wang pisi papira
a gi oesa, sonde eki, sonde tiki, oesa taki
- 20 mi masa, fa foe mi doe aga a papira
a jeje kong a taki, i sa fende ala, sa
- 1 bij [hun] eten, bij [hun] drinken, bij [hun] genoegens.
Dan beginnen de priesters de lering te geven
aan de Afrikanen zoals de Heer gezegd had.
Dan verwerpen de Afrikanen dat. Dan
- 5 zij vrezen. Zij denken de priesters bedriegen
met list de bosnegers om ze weer in slavernij te brengen.
Want toen de zweep sprak, waren de priesters er [ook].
Zij zien wie in Suriname baas was
Daarom was de lering ook moeilijk voor hen zelf.
- 10 Want als wij allen in Suriname geweest waren, [dus nog niet in het bos]
dan zou de lering voor hen ook niet zoo moeilijk zijn geweest.
Toen heeft de Heer God gelachen. Hij
zond een geest naar die Afrikaan
genaamd Oesa ¹. Hij bracht hem in diepe slaap.
- 15 Hij ging en riep hem, Oesa, die luisterde. Hij zeide:
Ik zal U een last te dragen geven, wanneer gij
naar Gods land gaat zult gij uw loon vinden
in Gods land. Hij nam een blad papier
en gaf dit aan Oesa, zonder inkt, zonder [schrijf]stift. Oesa zeide:
- 20 Mijn Heer, wat moet ik doen met dit papier?
De geest kwam en zeide: Gij zult alles krijgen

¹ AFAKA noemt zichzelf soms Oesa, soms Atoemisi.

24

- 1 di de fanoedoe, da a opo wang
 sitarie, aga faja,
 masa gadoe sori wang mariki, a taki ai
 sa si, jesi sa je-e, da a gi okanisi
- 5 ningge papira, a opo wang bigi feti, na a moeng
 foe a sitari a papira opo, na de sani
 a sitari taki, masa gadoe taki okanisi moe
 kong santa, da a romoesoe katoliki sa kong leri
 de okanisi na santa libi di wi moe abi,
- 10 aga lafoe, aga pirisiri, aga resipeki,
 foe masa gadoe, da a libi sa kong eke fa
 masara wanni, da na so a libi moe kong efoe
 a boeng gi na santa katoliki di jeisisi
 be gi a biribi foe gorontapoe, da santa
- 15 jeje sa gi tangi bikaisi na bakara gadoe
 be gi a konni foe gorontapoe,
 mi na leri, mi na konni, mi na sabi, na masa
 gadoe sabi ala sanni, a sabi taki a moe
 gi loweningge papira foe wi libi a
- 20 boen gi loweningge, ke wi tata wi masa,
 wi gadoe, ala boesiningge poti kini na

- 1 wat nodig is. Toen liet Hij een
 ster verschijnen, met vuur.¹
 De Heer toonde een teken. Hij zeide: Ogen
 zullen zien. Oren zullen horen. Dan geeft Hij de Aukaners
- 5 papier [schrift]. Hij begint een grote oorlog. In de maand
 van de ster ontstond het schrift. Die dingen
 zeide de ster. De Heer God zeide de Aukaners moeten
 worden geheiligd. Dan zal de Rooms-Katholieke [Kerk] komen leren
 de Aukaners het gewijde leven dat wij moeten hebben.
- 10 Met lachen, met plezier, met respekt
 voor de Heer God. Dan zal het leven worden zo als
 de Heer wil. En zo moet het leven worden als het goed is
 voor de heilige Katholieke [Kerk], aan welke Jezus gaf
 het geloof voor de wereld. De Heilige Geest zal danken.
- 15 Want aan de blanken gaf God
 de kunde van de wereld.
 Ik ben niet geleerd. Ik heb geen kunde. Ik weet niets.
 De Heer God weet alle dingen. Hij weet dat Hij de
 weggelopen negers schrift moet geven voor ons leven.
- 20 De weggelopen negers vinden het goed. Ach, onze Vader, onze Heer,
 onze God. Alle bosnegers knielen op de grond,

¹ Deze ster is de komeet van Halley, die in 1910 zichtbaar was.

25

- 1 doti, wi opo wi ede na tapoe, ma
 wi ai de tapoetapoe, wi ana de
 tapoetapoe, opo wi wi tata wi begi, masa
 gadoe, aga pirimisi aga resipeki, joe
 5 wanni moesoe de na grontapoe, gi joe leri
 so-eke fa a fiti, mi tata joe gi mi
 a sikolo oso foe mi moke, ke ma mi na
 abi oedoe, mi na abi palanga, mi na abi
 oewiri, ke mi tata wang finga poi dirigi
 10 okoro, okanisi kisi papira, de sa kisi leri
 de sa kisi konni, de sa kisi sabi, wi sa
 libi na santa libi na kirifasi sa kong,
 te na leti dei sa kong wi ala sa de
 na a wang pasi e go, na a leti konde,
 15 aga lafoe, aga sigi, aga pirisiri, na so
 amakiti tata taki, wi moe libi aga leri,
 da sama de di taki na boeng sani, sama
 de di taki na soso sani me e doe,
 te na mi famiri de jaki me de taki
 20 mi konni toemisi, da mi be wanni fika
 a papira (*cfr. infra p.*), ma abena, bilibi

- 1 wij richten ons hoofd naar boven, maar
 onze ogen zijn gesloten, onze handen
 zijn gesloten. Verhef ons. Wij bidden onze Vader, Here
 God, met [Uw] goedvinden, met eerbied. Uw wil
 5 geschiede op aarde. Geef Uw lering
 gelijk het past, mijn Vader. Gij draagt mij op
 de school te bouwen. Maar ik heb geen
 hout, ik heb geen planken, ik heb geen
 bladeren [dakbedekking]. Ach, mijn Vader, kan een vinger drinken
 10 oker[soep]? De Aukaners krijgen schrift. We zullen onderwijs krijgen.
 Ze zullen kunde krijgen. Ze zullen weten. Wij zullen
 het heilige leven leven. De verlichting zal komen.
 Als de juiste dag zal komen zullen we allen
 op één weg voortgaan, naar het ware land,
 15 met lachen, met zingen, met vreugde. Zo
 zegt de Almachtige Vader. Wij moeten leven met kennis.
 Dan, er zijn mensen die zeggen het is een goed ding, mensen
 die zeggen het is onzin wat ik doe,
 zodat mijn familie mij heeft uitgestoten. Ze zeggen
 20 dat ik te knap ben. Toen heb ik willen laten [wegdoen]
 het schrift (*cfr. infra p. 229*). Maar Abena gelooft

26

- 1 na santa jeje, abena sabi taki gadoe de
 te na koeroetoe dei kisi da santa jeje
 sa gi e taki, bika ala de famiri
 foe abena de be bilibi e de be
- 5 lobi e na ini na libi foe santa jeje
 dang a boeng. Oesa fika gi abena, te
 masara kari na santa jeje [[bika de famiri
 foe mi oli ferati aga santa jeje de
 lobi foe mi dede moro eke mi libi]]
- 10 da parato foe sondoe eke fa joe
 gi parato alating [[bika me be lo
 foe kibi gi mi feratimang, di be ala
 ferati aga mi foe a papira]]
 ma tokoe, de be si kong boe foe de pirisitisi,
- 15 de be si a boekoe, de be lobi a
 boekoe, de be teke a boekoe, de be
 leri a boekoe, de be lesi a boekoe,
 de bilibi, na santa jeje bika a
 siking na doti, ma a boro foe ati
- 20 na foe santa
- 1 de Heilige geest. Abena weet dat God er is.
 Als de oordeelsdag is aangebroken zal de Heilige Geest
 hem doen spreken. Want al de verwanten
 van Abena ze hebben geloofd en ze hebben
- 5 begeerd [te zijn] in het leven van de Heilige Geest. Omdat zijn verwanten
 in het goede verblijven, laat Oesa het over aan Abena, totdat
 de Heer de Heilige Geest roept. [[Want de verwanten
 van mij zijn de Heilige Geest vijandig gezind. Ze
 wensen mij liever dood dan levend.]]
- 10 Daarom, vergiffenis voor zonde, zo als U
 altijd vergiffenis geeft. [[Want ik ben gevluht
 om mij te verbergen voor mijn vijanden, die allen
 vijandig waren tegen mij vanwege het schrift.]]
 Maar toch, ze hebben goeds zien komen van de priesters.
- 15 Ze hebben het schrift gezien, ze hielden van
 het schrift, ze hebben het schrift aangenomen, ze
 hebben het schrift geleerd, ze hebben het schrift gelezen.
 Ze geloven de Heilige Geest. Want het
 lichaam is aarde. Maar de adem van het hart [het innerlijke]
- 20 is om heilig te worden.

(Copie v. h. Toevoegsel, den af. van mij
geschreven in Lichen-verpl. 22 Mei '77)

[illegible]

27

(Copie v.h. Toevoegsel, door Af. voor mij
geschreven in Ziekenverpl. 22 Mei '17)

- 1 we dan a letiwang di abi ala sani,
wi kari joe fa a sinde wang foetoeboi
foe de okanisi, a kari oesa, a
taki oesa joe e doe ala sani ma
- 5 joe na moe fegete a sani di masa gadoe
be side joe, ke mi tata me fegete,
sa a be side mi. i figete,
di masa gadoe be side joe fi joe leri
de tawang, ne joe taki joe fegete esi wanting
- 10 taigi de gaaman, aga de edeman, taki
aga papira de moe libi, ma oesa joe na
moe fe-ele, efi joe sa dede efi joe
sa libi joe moe bilibi na gadoe,
go na romoesoe katoliki moeke a leri joe,
- 15 da joe leri de tawang joe na moe fika
na otofini masa gadoe gi joe, naga
mi wang foe wi leri a konde, jeisisi
be pina moro soema a be leri papira
fosi a gowe na gadoe konde
- 1 Welnu dan, Gerechte, die alle dingen hebt.
Wij roepen U opdat Gij zendt een knecht
naar de Aukaners. Hij roept Oesa. Hij
zegt: Oesa, je doet alles, maar
- 5 je moet niet vergeten de opdracht die God, de Heer,
je gezonden heeft [uit te voeren]. Ach, mijn Vader, ik heb vergeten
wat Gij mij gezonden hebt [te doen]. Heb je vergeten
dat God, de Heer, je opgedragen heeft te leren
de anderen? Jij, je zegt je vergeet gauw in eens.
- 10 Zeg aan de Granman, en aan de hoofden, dat
zij met het schrift moeten leven. Maar, Oesa,
je moet niet bang zijn. Of je zult sterven of dat je
zult leven, je moet in God geloven.
Ga naar de Rooms-Katholieke [Kerk] en laat ze je onderwijzen.
- 15 En dan leer je de anderen. Je moet niet opgeven
de levenswijsheid die God, de Heer, gaf. Aan jou en
mij alleen, opdat wij het land onderwijzen. Jezus
heeft geleden bovenmenselijk. Hij heeft schrift geleerd
voordat Hij weg ging naar Gods land.

(Copie v.h. Toevoegsel door Af. voor mij
geschreven te Capaci-tabb. 11 Aug. '17)

- 1 a bakara di gi afaka, a papira
na siibi, a taki te ala gorontapoe
sabi wang gadoe da wang santa losoeman sa kong
losoe de boe wang da a keti de ogiriwang,
5 bifosi da santa losoeman sa kong, a sa
gi wang mariki aga wang sitari, ala
konde moe sabi dati, foe te a kong
a no moe dede foe sondoe moro,
bikaisi gadoe siefi no sa kong na
10 gorontapoe, na da setiman disi abi
ala makiti naini dati ala boeng jeje
sa koemoto, da te konkiri no moe de,
ma wi moe meki wang begi disi foe kari
da losoeman mi no ka taki oting da losoeman
15 sa kong, bikasi mi no abi da
mariki foe gorontapoe oli fitorooe da
mi no moe lei ma naso a soema di
gi mi a papira na siibi naso a taki

- 1 De blanke die Afaka het Papier [schrift] heeft gegeven
toen hij sliep, heeft gezegd: Wanneer de gehele wereld
één God erkent, dan zal een heilige Verlosser komen
om de goeden te verlossen. Hij ketent de bozen.
5 Voordat de Heilige Verlosser zal komen, zal Hij
een teken geven met een ster. De gehele
wereld moet dit weten, omdat als Hij gekomen is
Hij niet meer moet sterven voor zonden.
Want God zelf zal niet komen op
10 aarde. Die plaatsvervanger heeft
alle macht. Uit Hem zal alle goede geest
voortkomen. Die tijd: kwaadsprekerij moet er niet zijn.
Maar wij moeten bidden om te roepen
de Verlosser. Ik kan niet zeggen wanneer de Verlosser
15 zal komen, want ik heb niet het
teken voor de wereld. Blijf vertrouwen. En
ik moet niet liegen. Maar aldus heeft de mens
die mij in mijn slaap het Papier [schrift] gaf gesproken.

29

*Copie uit een ander boekje van Af.
mij door Ab. gegeven Aug. '18.)*

- 1 a bigi foe a boekoe foe de afirika
foe masa gadoe, di a be soekoe na
afirika konde, sibi ge na sarana, a be
poeoe, afoe na sarana baka, sibi go na boesi,
5 da a taagi baka a taki de moe leri,
de afirika, foe de libi, ning de taki de
fe-ele bakaa e kori de foe kisi.
da amakiti tata opo wang sitari foe ai si,
a taki wi sa kisi leri soede wi sabi,
10 da a meki wang foe de djoeka siibi dipi,
da a kari eng oesa, a piki a taki de
wang boekoe, da joe leri de tawang, moke wi
libi, aga gadoe wanni, da gadoe sa de
na wi fesi, aga wi baka, bika a gi
15 ala sanni karakiti foe de libi, ma a
karakiti foe gadoe, moro bigi moro eke
sa a paati, da wi moe bilibi na
gadoe, a konni di a gi de santawang
a sa gi wi toe, ke na santa katoliki
20 di masa be gi na soeloto foe tapoe,

- 1 Het begin van het verhaal van de Afrikanen
van God, de Heer, die Hij heeft gevoerd uit
het land van Afrika en gezonden naar Suriname. Hij heeft
genomen een gedeelte uit Suriname weder, gezonden naar het bos.
5 Vervolgens zegt Hij de blanken dat ze moeten onderwijzen
de Afrikanen opdat ze leven. Toen zeiden ze dat ze
bang waren dat de blanken hen zouden bedriegen om ze te pakken.
De Almachtige Vader heeft een ster doen opgaan opdat de ogen zien.
Hij zeide wij zullen leren zonder dat we het weten.
10 Toen heeft Hij een van de Djoeka's in diepe slaap gebracht.
Hij riep hem: Oesa. Deze antwoordde. Hij sprak tot hem: Ziehier
een schrift, dan leer je de anderen, opdat wij
leven volgens Gods wil. Dan zal God zijn
voor ons en achter ons, want Hij
15 geeft alle dingen kracht om te leven. Maar de kracht
van God is groter dan
wat Hij uitdeelt. Daarom moeten wij geloven in
God. De kennis die Hij de Heiligen gaf
zal Hij ook aan ons geven. Ach, de heilige Katholieke [Kerk]
20 die de Heer heeft gegeven de sleutel van boven,

30

ᐱᐅ ᐱᐅ | ᐱ ᐅ ᐱᐱ ᐅ ᐱᐱᐱᐱ
 ᐱ ᐱ ᐅ ᐱᐱ | ᐅᐱ ᐅ ᐱᐱ
 ᐅᐱ ᐱ ᐅ | ᐱ ᐱᐱ ᐱᐱ ᐱ ᐅ |
 ᐱᐱ ᐱ ᐱᐱ | ᐱ ᐅᐱ ᐱᐱ ᐱᐱ | ᐱ ᐅᐱ
 ᐱᐱ | ᐱ ᐅᐱ ᐱᐱ | ᐱ ᐱᐱ ᐅ | ᐱ ᐅ
 ᐱ ᐱᐱ ᐅ ᐱᐱ | ᐱ ᐱᐱ ᐅ ᐱᐱ
 ᐱ ᐱᐱ ᐱᐱ ᐱ ᐅᐱ ᐱ ᐱᐱ
 ᐱ ᐅ | ᐱᐱ ᐅ ᐱᐱ ᐱᐱ ᐱᐱ
 ᐱ ᐅ + ᐱᐱᐱ ᐱᐱ
 ᐱᐱ ᐱᐱ ᐱ ᐱ ᐱᐱ ᐱᐱ
 ᐱ ᐱ ᐱᐱ ᐱᐱ ᐱᐱ ᐱᐱ
 ᐅ ᐱ ᐱᐱ ᐱ | ᐱ ᐅ ᐱ ᐱᐱ
 ᐱ + ᐱ ᐱ ᐱ ᐱᐱ | ᐱ ᐱ ᐱᐱ
 ᐱ ᐱ ᐱᐱ | ᐱᐱ ᐱ ᐱᐱ | ᐱ ᐱᐱ
 ᐱ ᐱᐱ | ᐅ ᐱ ᐱᐱ | ᐱ ᐱ ᐱᐱ
 ᐱ ᐱ ᐱᐱ ᐱ ᐅ ᐱᐱ
 ᐱ ᐱᐱ ᐱ ᐱ ᐱᐱ ᐱ ᐱᐱ
 ᐱᐱ ᐱ ᐱ ᐱᐱ ᐱ ᐱᐱ
 + ᐱ ᐱ ᐱ ᐱ ᐱᐱ ᐱ ᐱ
 ᐱᐱ ᐱᐱ ᐱᐱ | ᐱ ᐱ ᐱ ᐱᐱ
 ᐱᐱ ᐅ ᐱᐱ ᐱ ᐱᐱ

30

- 1 aga gorong, ie moe leri wi afilika
 fa foe wi libi, begi wi tata aga
 mama gi wi, a libi faja gi wi,
 na ini na boesi, de ogi sitong, di ogi
 5 oedoe, di ogi jeje, e makiti wi, te wi
 e lasi wi libi, ma efoe wi bilibi
 na amakiti tata de ogiri sa kaba
 gi wi, bika wi boeba geri afirika,
 ma wi ning okanisi djoeka.
 10 gadoe taki ala de konde foe saoetoe
 wata e libi aga papira da na so
 wi moe libi toe, da wi sa libi.
 e ning moe de na fesi, foe ala sanni,
 ke de gaama, aga de edema, de ba-ala,
 15 de sisa, wi moe bilibi, na da leti gadoe,
 da a sa bilibi na wi toe.
 ke aflika oe moe bilibi na oesa, bika
 gadoe si taki a libi foe wi pina
 nede a gi wi a koni foe wi
 20 teke moeke libi, da te de bakaa
 leri wi na sikolo da i moe go leri
- 1 en op aarde, gij moet ons Afrikanen leren
 hoe wij moeten leven. Bid onze Vader
 en Moeder voor ons, het levensvuur voor ons.
 In het bos, de kwade stenen,
 5 de kwade bomen, de kwade geesten houden ons in hun macht, zodat wij
 ons leven verliezen. Maar als wij geloven
 in de Almachtige Vader dan zullen de slechte [dingen] ophouden
 voor ons, want onze huid gelijkt de Afrikaan,
 maar onze naam is Aukaner Djoeka.
 10 God zegt alle landen van het zoute
 water leven met schrift. Dan
 moeten wij ook zo leven. Dan zullen wij leven.
 Zijn naam moet voorgaan voor alle dingen.
 Ach, de Granmans en de hoofden, de broeders,
 15 de zusters, wij moeten geloven in de ware God,
 dan zal Hij ook in ons geloven.
 Ach, Afrikanen, gij moet Oesa geloven, want
 God ziet dat ons leven gebrekkig is.
 Daarom gaf Hij ons de kunst om
 20 het leven [beter] te maken. En als de blanken ons op
 school leren dan moet gij gaan leren

[illegible]

31

1 werken om naar je dorp [de opbrengst] te brengen.
Want al de vruchten die de blanken hebben,
de negers brengen die vruchten voort.
En als wij dan leren vruchten voort te brengen, dan zullen wij het ook
5 Dan moet iedere hoofdman die zijn stamgroep heeft, kunnen.
dan moet hij optreden. Indien iemand
iets kwaads doet, moet de granman niet meer [laten] geselen.
De Afrikanen van vroeger houden daar niet van.
Ze houden daar beslist niet van. Dat moest
10 taboe wezen, een verbod van de weggelopen negers.
Kwaaddoen zal niet ophouden, straf ook
zal niet ophouden. In plaats van een volwassene te geselen
moet gij een huis voor gestraften [gevangenis] maken.
Iemand die niet de gevangenis verdient,
15 hij betale geld voor het kwaad dat hij
doet [deed]. Dan zal het gezag regeren. Het geld is om
het land te regeren. Drank als boete
geeft geen voordeel. Het voedt geen kinderen op.
Het prikkelt alleen de lippen. Iedereen die verdient
20 geld moet [dit] aan de bank geven, opdat de bank het voor hem be-
waart. Als hij
in nood is, de bank zal je het geld [terug] geven. Dan als het land

Downloaded from Brill.com04/26/2023 03:19:56PM
via free access

32

- 1 piki piki a moni te a fiti, da lati moe moeiti
 bai masini foe wi e miri njanja, wi moe leri
 dei njanja poti na oso, bika wang ting o kong ala sanni
 o dede aga angiri.
- 5 a wipi di wi e wipi, de fositing ningge taki da
 na soso de be lo gi a wipi, na ini de maka
 de sineki mofo foe wipi ede, efoe wi
 ben sabi dan a na ben sa de, bika efoe sineki
 njang joe i moe fe-ele foe oli a boeba.
- 10 ke masa gadoe mi oesa mi gi gadoe tagi foe a
 sitarafoe di a gi mi na gorontapoe, tagi fi joe
 mi tata foe na sitarafoe foe gorontapoe, na wasi
 mi e wasi foe mi poeoe ala soendoe di mi
 be doe, ma mi na abi ogri ati, mi a boeng
- 15 ati foe ala sama, mi foedini a sitarafoe
 di masa gi mi foe afirika di go na
 boesi, da ipi foe de sanni di e doe
 na ini a boesi na laoesanni, ma efoe a
 santa jeje naki na wang soema wi sa si efoe
- 20 ala de didibi sanni sa de moro, ala sa
 kaba, wi na moe deki taki wi sa libi eke
- 1 het geld overal gepast verzamelt, dan moet het land moeite doen
 om machines te kopen opdat wij voedsel malen [verwerken]. We moeten
 leren
 voedsel te drogen om in huis te bewaren, want een tijd zal komen
 dat alles zal sterven van de honger.
- 5 Het zwepen dat wij doen: de negers van vroeger zeggen: Dan
 zijn ze voor niets weggelopen voor de zweep in de dorens
 [in] de bekken van slangen. We zijn weggelopen om het geselen. Als we
 het geweten hadden dan zou het niet [gebeurd] zijn. Als een slang
 je bijt, moet je bang zijn de huid vast te pakken.
- 10 Ach, Here God, ik Oesa, geef dank aan God voor de
 straf die Hij mij op aarde heeft opgelegd. Dank
 U, Vader, voor de aardse straf. Ik was
 mij om weg te doen alle zonden die
 ik heb gedaan. Maar ik draag niemand een kwaad hart toe, ik heb een
 goed hart voor iedereen. Ik verdien de straf
 die de Heer mij geeft voor [de] Afrikanen die gingen naar
 het bos. Dan, veel dingen die zij doen
 in het bos zijn dwaasheid. Maar als
 de Heilige Geest één mens treft, zullen wij zien
- 20 of al die duivelse dingen zullen stand houden. Alles zal
 ophouden. Wij moeten niet denken, dat wij zullen leven als

051-| 0m 0 a- 10 M xA| 0 3 M
 0 a- 0 0A| a 2 0m| 0 0
 0502 3 0 20 0B BX8 0 aA
 x8| 0 0 0 3 0-3| 0 3 0 m
 2 00 002 0 0 0 a8p5+0
 20a0| 0 3 0m 2M8 0 m a-
 0 38| 3 M0 0m 0 20 3 0
 0 0 aA a 200 0 a 0- 0
 0m 0 0| 002 a BX8 1 3 0 0
 0 2 00 0m. 0 3 0 a- 00
 0 3 0 0B 05a 088 0| 300
 3 02| 0 0 0 x2f8 05a| 0M8
 0 00| a 00 0 3 x2f8 0 00
 a 0 aA 0M+ MB 0 0 0 f0
 0M+ 3 0022 BX28| ME 2 00 0022
 0 00 MB M a 00 000 0 0x
 a0 0m 38 02 0 00 3 M0|
 M0 10 3 0 0 00 00 08 00
 0x 0 00 00 08|

33

- 1 bakara, gadoe gi ala konde ing libi, ma na ing
 wi ala moe sabi, a wang gadoe, di de
 okanisi na be wanni teke keriki de abi
 leti, di de be de na sarana, de na be doe
 5 wang sanni fosi de be gi afiika ningge
 sitafoe, ma na gadoe si-efi be doe ala
 de dati, da efoe gadoe be wanni da wi
 be moe abi a sikolo foe a papira di
 gadoe gi wi, fosi a keriki kong dade be
 10 da si taki gadoe de na wi ala tapoe.
 wi na moe moeke bakaa makiti wi, na ini
 na boesi, ma wi moe resipeki bakaa, so eke
 wi masa, a sama di na resipeki santa jeje
 a sa abi gafaning eke de di be fede
 15 gafaning na jeisisi keresiti, efoe wang sama wisiwasi
 santa jeje eke foe a olo bokoero be pori
 aga a sondoe dati fesi sa tapoe na faja,
 efoe konni na de foe tapoe bigi feti bigi
 areng sa tapoe bigi feti.

- 1 de blanken. God geeft elk land eigen leven. Maar Hem moeten
 wij allen kennen, de enige God. Toen
 de Aukaners geen kerk wilden aannemen hadden zij
 gelijk. Toen ze in Suriname waren heeft men niets
 5 gedaan voor dat men de Afrikaanse negers dwangarbeid gegeven heeft.
 Maar God zelf had dit alles gedaan.
 En als God gewild had, dan hadden wij
 de school moeten hebben voor het schrift dat
 God gaf, voordat de kerk kwam, dan zou men
 10 gezien hebben, dat God allen beschermt.
 Wij moeten de blanken ons niet laten overheersen
 in het bos. Maar wij moeten de blanken respekteren als
 onze heren. Iemand die de Heilige Geest niet eerbiedigt
 verhovaardigt zich, gelijk zij die zich met vrees
 15 verhovaardigen tegenover Jezus Christus. Als iemand niet telt
 de Heilige Geest, zo als de oude bekoring bedorven was
 met de zonde, zijn aangezicht zal het vuur bedekken.
 Als er geen kunde is een grote strijd te voorkomen, grote
 regen zal de grote strijd beëindigen.

(Copie mit 4-zeijde teekje, bijna laatste pag.)

W WM 08 | α ΔΧΔ ε θογ[?]αε
 οχ ΜΒ ο^ωμ ΒΧΕ Μ[?]Η/ ΜΒ ρ8 |
 4ε 4 88² | 4ε W 4 εΡΑ
 .B W ο^ωμ W W W θ6 Μ^ω 4 88
 W Λ¹ρ^χμ W 6 μ α6 T 2α
 θ T 2 ρ W α 88θ^χ 42/ω W
 4ε Λ¹θ⁸ 8 4 ο^ωμ 2θ W α
 ω 4θ 4^χ ΔΧΔ | ρ W α θ^χ ΜΒ
 Λ T 8 ρ W α 0¹ W 8¹ T
 6 α T 2α ΛΒ ΔΧΔ ω ο^ωμ
 θ¹Λ¹Μ2 Δ¹ ρ⁸ 8¹ μ Η^ω2
 ο^ωχ θ Μ¹ θ6 T 8 Ο Μ 0¹ 8¹
 4ε 2¹θ¹ α 2 ο^ω 6 8¹ Η

68¹χ | 8¹8¹χ | θ^χ8 | α¹χ¹
 W¹ | T¹ | T¹χ | α¹χ¹8¹ | 2Δ¹χ¹
 ο^ω8¹ | ρ¹8¹Δ¹ | W¹2Δ¹

35

(Copie uit 't-zelfde boekje, bijna laatste pag.)

- 1 me de e taki, a bilibi di okanisi
 oli eke gadoe keriki fara eng, eke noto,
 naso na jeje, sori me na siibi
 ke mi gadoe mi tata mi masa efoe na dati
 5 de fano-oedoe mi sa doe ala joe wanni
 ma joe moe gi mi a mariki ¹ namo, foe mi
 sori gorontapoe taki na gadoe side me a
 foe so de na oe bilibi, gi mi a mariki eke
 fa joe be gi mi a papira mi begi joe
 10 wi ala wanni teke bilibi foe gadoe
 makandiri fasi bika petirisi be doe toemisi
 ogiri ma e ting masara be o eng baka da
 na so si-efi a moe oli wi baka toe.

janiwari, feberiwari, mariti, aprili,
 mei, joeni, joeli, doekositisi, sibtiberi,
 oetiboe, noefebiri, deisiberi.

- 1 Ik zeg, het geloof dat de Aukaners
 houden als [met] Gods Kerk ver weg verwijderd, is als niets.
 Zo heeft de Geest het mij in mijn slaap getoond.
 Ach, mijn God, mijn Vader, mijn Heer, als dat
 5 nodig is, zal ik doen met Uw wil [wat U wilt].
 Maar Gij moet mij het teken geven in ieder geval, opdat ik
 de wereld tone, dat God mij gezonden heeft.
 Als dit Uw overtuiging is, geef mij het teken gelijk
 Gij mij het schrift gegeven hebt, verzoek ik U.
 10 Wij allen willen Gods geloof aannemen,
 gezamenlijk. Want Petrus heeft erg
 kwaad gedaan. Maar toen heeft de Heer hem weer aangenomen. Dan
 ook zo moet Hij ons weer aannemen.

januari, februari, maart, april,
 mei, juni, juli, augustus, september,
 oktober, november, december.

¹ In het manuscript is 'makiti' (macht) doorgehaald, en werd 'mariki' (teken) geschreven.

[illegible]

୧୦୨୩୪୫୬୭୮୯୧୦୧୧୧୨୧୩୧୪୧୫୧୬
 ୧୭୧୮୧୯୨୦୨୧୨୨୨୩୨୪୨୫୨୬୨୭୨୮୨୯
 ୩୦୩୧୩୨୩୩୩୪୩୫୩୬୩୭୩୮୩୯୪୦

37

(Uit boekje v. Abena aan Dr. B. no III)

- 1 da [disi] na a begi foe libi, bika libi soeti toe.
 masa gadoe, mi begi ga-a tagi, foe mi
 libi, pa-ato foe wi lowe ningge, a pakisari
 di joe gi mi, mi na sabi efoe na neti joe gi
 5 mi a pakisa, mi na sabi efoe na dei,
 ke mi lobi gadoe, a pakisari di gi mi, a
 na mo kaba, pe foe a kaba, a moe kong
 moro tapoe gi mi bika, wang libi sama moe ta foe
 libi sama, wi lowe ningge, gi wi na leti libi,
 10 gara tagi, masa gadoe, wi begi joe, gadoe, poe wi
 na ogi libi boiti dede, gi wi na leti libi
 foe wi libi, na ini na boesi, wi wanni ta
 na ini na boesi, toe-oe toe-oe, mi begi joe, wi
 nja kaba, di-igi kaba, wi agi foe nja nja,
 15 mamating wi e ke wata ai, foe a gi, mi di
 dei, sapating, fi gi wi nja nja, bika wi sa
 dede, aga agi, masa gadoe, ke mi begi joe.

(ibid. IV.)

- begi namo, bika ala de konde foe saotoe wata
 e libi aga papira, ma wi lowe ningge namo
 20 wi na libi boeng, wi lowe ningge, wan ting sa kong, wi

- 1 Vervolgens het gebed om te leven, want het leven is ook zoet.
 Here God, ik verzoek, als het U belieft, opdat ik
 leve. Vergiffenis voor ons, weggelopen negers. De gedachte
 die Gij mij gegeven hebt – ik weet niet of 's nachts Gij mij
 5 die gedachte gaf, ik weet niet of overdag.
 Ach, mijn lieve God, de gedachte die mij gegeven is,
 moet niet ophouden. In plaats van dat zij ophoudt moet
 zij sterker worden voor mij, want een mens moet
 menselijk blijven. Ons, weggelopen negers, geef ons het ware leven.
 10 Als het U belieft, Here God, wij verzoeken U, God, trek ons
 uit het kwade leven. Verban de dood, geef ons het ware leven,
 opdat wij leven in het bos. Wij willen blijven
 in het bos. Werkelijk. Ik smEEK U. Ons
 voedsel is op. Ons drinken is op. Wij hongeren naar spijs.
 15 's Morgens schreien we tranen opdat Gij geve
 's middags, 's avonds dat Gij ons eten geeft, want wij zullen
 sterven van de honger, Here God, ach, ik smEEK U.

- Blijf bidden. Want alle landen van het zoute water
 leven met een schrift. Slechts wij, weggelopen negers,
 20 wij leven niet goed. Wij weggelopen negers, er zal een tijd komen

Downloaded from Brill.com04/26/2023 03:19:56PM
via free access

38

- 1 ala sa dini gadoe, oema ana man ningge, foe mi wawang
 wi be sa dini gadoe, ma wi to toemisi, fa foe
 mi doe, mi sa dini gadoe, bika mi wanni dini masa gadoe.
 efoe mi be sabi wang konni foe mi begi
 5 masa gadoe namo, a be sa soeti gi mi toemisi,
 ke masa gadoe, di moke a libi boro gi mi,
 mi abi boeng boeng foe tarawang, gadoe sa gi mi
 foe mi libi, gadoe sa rigeri mi, ke masa
 gadoe, joe na moke notoe miti mi, efi gadoe
 10 lati mi, mi sa dede, joe moe dini de piki ge
 mi, aga de oema foe mi gi mi, mi begi
 gadoe rigeri ala mi libi gimi mi begi
 efoe joe fika mi, mi sa dede, kong si sa
 e pasa na gorontapoe, gorontapoe e seke
 15 aga ogiri, aga pina, aga pe, aga agiri,
 aga dede, aga siki, libi kaba gi wi, na masa
 gadoe namo sa rigeri wi baka eke fa a be
 kong rigeri bakaa, efi so wi sa dede wi
 lowe ningge falaoe, ma efoe masa gadoe wanni a
 20 sa wiki wi baka, a sa gi wi libi baka, wi
 moe begi namoe, a sa gi wi efoe a wanni,
 ma wi lobi gadoe te mi figete foe nja tide,

- 1 dat wij allen God zullen dienen, vrouwen en mannen. Wat mij betreft
 zouden wij God dienen. Maar wij zijn te dom. Wat moet
 ik doen? Ik zal God dienen, want ik wil de Heer dienen.
 Als ik de kunst verstond dat ik kon bidden
 5 de Here God voortdurend, zou mij dit zeer lief zijn.
 Ach, Here God, die voor mij 's levens adem maakt,
 ik heb een goed hart voor anderen. God zal mij geven
 opdat ik leve. God zal mij besturen. Ach, Here
 God, Gij moet mij niet in nood laten komen. Als God
 10 mij verlaat, zal ik sterven. Gij moet mijn kinderen beschermen
 voor mij en mijn vrouwen voor mij; ik verzoek
 God bestuur mijn gehele leven voor me, verzoek ik.
 Als Gij mij verlaat zal ik sterven. Kom zien wat
 op aarde gebeurt. De wereld schudt
 15 van [het] kwaad, van gebrek, van pijn, van honger,
 van dood, van ziekte. Het leven houdt op voor ons, de Here
 God slechts zal ons wederom besturen, zo als Hij
 de blanken is komen besturen. Indien niet dan zullen we dood gaan.
 Wij weggelopen negers vallen flauw, maar als God de Heer wil Hij
 20 zal ons weer wekken. Hij zal ons weer leven geven, wij
 moeten steeds bidden. Hij zal ons geven als Hij wil.
 Maar mijn lieve God, als ik heden vergeet te eten,

[illegible]

(ibid. I):

[illegible]

(ibid. II):

ଟ ୨୦୮ ଚେର ଶୁଣି | ଟ ଓ ମୁଁ ଶୁଣି
 ଓ | ୨୦୮ ଟୁ | ଟ ଟୁ ଟୁ ଟୁ ଟୁ
 ଟ ଟୁ ଟୁ ଟୁ ଟୁ ଟୁ ଟୁ
 ଟ ଟୁ ଟୁ ଟୁ ଟୁ ଟୁ ଟୁ

39

- 1 bika efoe gadoe wanni tamara mi sa nja,
 ke mi tata di de na tapoe, parato wi foe
 a wipi joe be poeoe na wi ana towe
 na boesi wi teke baka, e wipi sama
 5 fi joe baka, joe moe kong rigeri wi poiti boeng
 moke wi tang na kiri fasi.

(ibid. I):

- na mamating begi disi, ke gaatagi fi joe mi tata
 foe na neti siibi, ke masa gadoe mi wiki
 na a siibi fi joe, di joe be gi mi, gaatagi
 10 fi joe moe rigeri na de boroko, libi foe mi
 gi mi toe, joe moe rigeri mi mofo, foe a taki
 boeng sani, joe moe rigeri mi ati gi mi, foe mi
 pakisiri boeng sanni toe, mi begi gadoe, ke mi
 begi joe nja nja di mi wiki, aga wata, aga
 15 mi losoetoe, aga mi pirisiri, mi begi na
 leti gadoe di gi wi na libi boro gi wi.

(ibid. II):

- na sapating begi disi, ke wi gadoe di moke
 wi, gaatagi fi joe, foe na rigeri foe de boroko,
 ma na neti fi joe kong baka, rigeri wi baka
 20 wi begi joe foe wi siibi boeng, ma a tjari

- 1 want als God wil zal ik morgen eten.
 Ach, mijn Vader die hier boven zijt, vergeef ons dat wij
 de zweep, die Gij uit onze handen hebt genomen en weggeworpen
 in het bos, hebben teruggenomen om mensen te zwepen
 5 voor U wederom. Gij moet komen besturen, ons armzaligen, goed,
 opdat wij blijven in de zuiverheid.

- Dit is het morgengebed. Ach, dank U, mijn Vader,
 voor de slaap van deze nacht. Ach, Here God, ik ontwaak
 uit de slaap, die Gij mij gegeven hebt. Dank.
 10 Gij moet besturen het ontwaken. Geef
 mij ook leven. Gij moet besturen mijn mond opdat hij spreke
 goede dingen. Gij moet besturen het hart voor mij, opdat ik
 ook goede dingen denke. Ik verzoek God, ach, ik
 verzoek U voedsel, nu ik wakker ben, en water, en
 15 mijn lust, en mijn genoeg. Ik bid de
 ware God, die ons gaf de levensadem, aan ons.

- Dit is het avondgebed. Ach, onze God, die ons maakte,
 dank U voor Uw bestuur van de morgen.
 Maar Uw nacht komt weer, bestuur ons weer.
 20 Wij vragen U dat wij goed slapen. Maar jammer

40

- 1 foe de bilibi sama foe gadoe, a be moe
 darai a libi gi wi, moke de taawang si
 taki wang gadoe de na wi tapoe, ke mi masa gadoe,
 didibi de na wi kaba a ga aje aga
 5 faja, e bari wi, ke wi tata jeepi wi jaki
 didibii, moke wi fede wi losoetoe, masa gadoe,
 joe na moe kiri wi pe fi ke gi wi aga dede
 da wi begi joe fi kong rigeri wi baka, eke
 fa jeisisi be kong rigeri bakara eke fa joe
 10 be gi de konni foe de libi, efi joe kong gi wi
 konni wi sa libi toe, wi sa konni toe, mi
 begi gadoe aga ala mi ati toeoetoeoe
 foe masa kong rigeri wi, eke fa a wanni,
 gatagi gadoe, wi ati moe bilibi, wi tata di de
 15 na tapoe na loekoe na de feletima foe mi, na so
 de be pina jeisisi te de kiri eng, de sa
 kiri mi baka, bika de bigi kaba foe kiri
 mi, masa gadoe mi begi joe gaatagi foe mi
 libi.

- 1 voor de gelovigen in God moest
 het leven voor ons veranderen, opdat de anderen zouden zien
 dat er één God boven ons is. Ach, mijn Heer, God,
 de duivel vervolgt ons met ijzer en met
 5 vuur. Hij lokt ons, ach, onze Vader, help ons weggagen
 de duivel. Maak dat wij vrezen onze lust. Heer God,
 Gij moet ons niet kwaad doen. In plaats van ons te doden
 verzoeken wij U ons weer te komen besturen, zo
 als Jezus de blanken is komen besturen, zoals
 10 Gij hun kunst gegeven hebt om te leven, als Gij ons komt geven
 kunst zullen wij ook leven. Wij zullen ook verstandig worden. Ik
 bid God met geheel mijn hart oprecht
 dat de Heer ons komt leiden zo als Hij wil.
 Als het U belijft, God, ons hart moet geloven. Onze Vader, die is
 15 hierboven, zie niet naar die vijanden van mij. Zo
 hebben zij Jezus doen lijden, totdat zij Hem doodden. Ze zullen
 mij ook doden. Want ze begonnen mij reeds te doden
 Heer God, ik smeeek U als het U belijft laat mij
 leven.

SUMMARY

THE PAPERS OF AFAKA IN HIS DJUKA SCRIPT

A survey of the evolution of this script appeared in an article in the *N.W.I.G.* 40, 1960, p. 63-72, while in *Opbouw*, December 1960, some further particulars were given.

Thanks to the coöperation of the Catholic Bishop of Surinam, Monsignor S. KUYPERS, we found among the papers of the late Father F. MORSSINK, C.S.S.R., a booklet in Djuka script, containing the principal prayers and religious formulae of the Catholic Church, and the Catechism, transcribed by Father MORSSINK in Djuka script in conformity with the publication *Passi foe Hemel* in the native language, and in Latin script for use in the coastal regions of Surinam.

What was of even more importance, we found copies of papers in Djuka script which had been given or transmitted to Father MORSSINK by AFAKA, who died on 8th July, 1918.

With some exceptions – notably some papers given to Dr. C. BONNE in about 1917 – all that was known to exist in Djuka script consisted of some short sentences, of little importance other than as samples of AFAKA's script.

The papers in his hand given to Father MORSSINK indicate not only the sympathy of this originally unlettered Djuka with the Catholic Church, but also his obedient subjection to "the Lord God, the Almighty Father" who rules everything, and likewise "modern" points of view, such as acceptance of technical progress, including the banking of money, and rejection of corporal punishment. In reading AFAKA, who suffered for many years from a painful disease, one is reminded of the Biblical story of Job.

AFAKA's script may not be of any practical importance at present. His mental achievement, however, cannot be denied.